

KAUPUNGINHALLITUKSELLE

Kyseessä on Helsingin kaupungin vanhusneuvoston hyväksymän asiakirjan allekirjoittamaton sähköinen versio.

VANHUSNEUVOSTON LAUSUNTO VALTUUTETTU SINIKKA VEPSÄN
ALOITTEESTA VAIKEAVAMMAISTEN PITÄMISESTÄ VAMMAISPAL-
VELULAIN PIIRISSÄ HEIDÄN TÄYTTÄESSÄÄN 65 VUOTTA

HEL 2018-011679

Vanhusneuvostolta on pyydetty lausunto valtuutettu Sinikka Vepsän aloitteesta, jonka otsikkona on ”Helsingiläisten 65 vuotta täyttävien vammaisten henkilöiden palvelut säilytettävä vammaispalvelujen piirissä”.

Aloitteen mukaan Helsingissä siirretään 65 vuotta täyttävät henkilöt vammaispalveluista vanhuspalvelujen piiriin. Siirtäminen tarkoittaa käytännössä sitä, että asiakkaan ei katsota enää olevan oikeutettu vaikeavammaisten palveluihin, vaan nämä palvelut lopetetaan ja asiakas ohjataan hakemaan ikääntyneille tarkoitettuja palveluja. Kuten aloitteessa todetaan, asiakkaan kannalta tämä on epäedullisempaa, koska ikääntyneiden palvelut ovat maksullisia, kun vammaispalvelulain mukaiset palvelut ovat yleensä maksuttomia. Ikääntyneiden palvelut ovat myös harkinnanvaraisia toisin kuin vaikeavammaisten palvelut, jotka ovat ns. subjektiivisia oikeuksia.

Vanhusneuvostolle tulleen kuntalaispalautteen mukaan siirtämistä tapahtuu Helsingissä ainakin päivätoiminnan ja kuljetuspalvelujen osalta. Alle 65-vuotiaalle vaikeavammaiselle päätös päivätoiminnasta tehdään toistaiseksi. Tämä oikeus kestää sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 65 vuotta. Jos hän haluaa edelleen osallistua päivätoimintaan, hänen on tehtävä hakemus ikääntyneiden päivätoimintaan pääsemisestä. Jos päätös on myönteinen, se on kuitenkin määräaikainen, toisin kuin vaikeavammaisten palveluissa. Lisäksi toiminta on maksullista.

Yli 65-vuotiaalle voidaan myöntää päivätoimintaa myös palvelusetelillä, jolloin omavastuu jää suuremmaksi kuin vaikeavammaisten päivätoiminnassa. Kuntalaispalautteen mukaan 65 vuotta täyttäneeltä peritään päivätoimintaan kuljetuksesta omavastuu, vaikka hän tulisi matkat omalla kyydillä, esimerkiksi sähköpyörätuolilla tai autolla tai toisen henkilön kuljettamana.

Vaikeavammaisille erittäin tärkeissä kuljetuspalveluissa vammaispalvelulain mukaiset palvelut ovat huomattavasti laajemmat kuin sosiaalihoitolain mukaiset harkinnanvaraiset palvelut. Silloin kun henkilö on vaikeavammaisen, hänen tulee saada vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut iästä riippumatta. Kaupungin käytännön täytyy olla yhtenäinen, selkeä ja asiakkaille läpinäkyvä.

Vanhusneuvosto on aiemminkin saanut yhteydenottoja, jossa on kerrottu tästä siirtämisestä henkilön täyttäessä 65 vuotta. Mikäli Helsingin kaupunki todella toimii näin, käytännöt ovat ristiriidassa lakien kanssa ja asettavat iäkkäät vaikeavammaiset henkilöt huonompaan asemaan kuin alle 65-vuotiaat, vaikka vamma pysyy samana.

Lainsäädännöllinen tilanne on selvä: Vammaispalvelulaki ei tunne ikärajoja, vaan vaikeavammaisen on vaikeavammaisen iästä riippumatta. Sosiaalihoitolain 2 §:ssa todetaan, että jos henkilöllä on muun lain nojalla oikeus sosiaalihoillon saamiseen, on sovellettava niitä säännöksiä, jotka parhaiten toteuttavat asiakkaan etua siten kuin 4 ja 5 §:ssä säädetään. Yhdenvertaisuuslaki kieltää syrjinnän mm. iän perusteella ja edellyttää viranomaisten edistävän yhdenvertaisuutta.

Vanhusneuvostolla ei ole keinoja selvittää, missä palveluissa ja missä laajuudessa siirtämistä tapahtuu. Mikäli sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunnossa ei saada asiasta riittävää selvyyttä, asiasta tarvitaan kunnollinen selvitys, jossa otetaan huomioon mm. sosiaaliasiamiehille, vammaisasiamiehelle ja esteettömyyasiamiehelle tullut palaute. Mikäli lainvastaisia käytäntöjä on, ne on korjattava viipymättä.

Vanhusneuvoston puolesta

Laura Varjokari
puheenjohtaja

Outi Paulig
sihteeri